

Μοναχή έγνοια η γλώσσα μου, γράφει ο Ελύτης στο «Άξιον Εστί», τη γλώσσα μου έδωσαν Ελληνική-ούτε Ελληνοβαρβαρική, ούτε Ελληνοβαλκανική, ούτε φτωχό Ελληνοαγγλικά- αλλά γλώσσα Ελληνική.

Από το σημερινό Ανάξιον Εστί όπου η γλώσσα γίνεται μόνο εργαλείο ευτέλειας και μέσο επικοινωνίας, να σταθούμε στο έπος του Οδυσσέα Ελύτη, στον Άξιον Εστί και να αντλήσουμε από την ποίησή του γλωσσικό όραμα και ελπίδα, και κρυφές συλλαβές που θα βοηθήσουν να αρθρώσουμε φθόγγους ζωής για την ταυτότητά μας.

Μοναχή έγνοια η γλώσσα μου στις αμμουδιές του Ομήρου. Μοναχή έγνοια η γλώσσα μου με τα πρώτα-πρώτα Δόξα Σοι.

Μοναχή έγνοια η γλώσσα μου με τα πρώτα λόγια του Ύμνου.

Η γλώσσα του Ελύτη, λειτουργεί διαχρονικά διαγράφοντας ένα τόξο που η μία του άκρη βρίσκεται στον Όμηρο, η μέση στο Βυζάντιο και η άλλη του άκρη καλύπτει το νεοελληνικό παρόν. Ο ποιητής, δεν απαντά στο internet, στόχος και σκοπός είναι να αφήσει έτσι την Ελληνική γλώσσα, ώστε να φαίνεται η ιστορική της διάρκεια και η εξέλιξή της.

« Μου δόθηκε η δυνατότητα, να γράφω σε μια γλώσσα που μιλιέται μόνο από μερικά εκατομμύρια ανθρώπων. Παρ' όλα αυτά μια γλώσσα που μιλιέται επί δυόμιση χιλιάδες χρόνια, χωρίς διακοπή και με ελάχιστες διαφορές. Η χώρα μου είναι μικρή σε έκταση χώρου και απέραντη σε έκταση χρόνου. Εάν η γλώσσα αποτελούσε ένα μέσον επικοινωνίας πρόβλημα δε θα υπήρχε. Συμβαίνει όμως να αποτελεί εργαλείο μαγείας και φορέα ηθικών αξιών. Προσκτάται η γλώσσα στο μάκρος των αιώνων ένα ορισμένο ήθος. Και το ήθος γεννά υποχρεώσεις».

(Από την ομιλία του στην απονομή του Νόμπελ στη Σουηδική Ακαδημία,
Εν λευκώ, Εκδ. Ίκαρος)

Η γλώσσα είναι και internet και μηχανισμός παγκόσμιας επικοινωνίας,
κυρίως όμως είναι γλώσσα μαγείας, ηθικών αξιών και Μνήμης «Είναι το
νυν και το αιεν του κόσμου»!

2

Η γλώσσα είναι Μνήμη. Μνήμη είναι η ιθαγένεια. Χωρίς τη Μνήμη δεν
υπάρχει τίποτε. Η γλώσσα δεν αρκείται στην επικοινωνία και την
πληροφόρηση. Μόνο όταν θυμάσαι υπάρχεις στ' αλήθεια. Και μόνον όταν
υπάρχεις στα αλήθεια, είσαι στα αλήθεια ελεύθερος.

Πάνω στη Μνήμη, σαν σε τεντωμένο σκοινί ισορροπούμε και υπάρχουμε,
αλίμονο μας αν τη στερηθούμε..... τότε δε θα είμαστε εμείς, ούτε οι
Άλλοι, βαρβαρόφωνοι και αγγλόφωνοι, θα μαστε οι δήθεν Άλλοι.

Θα μαστε σκιάχτρα ζωής, όπως γράφει ο Τ. Λιγνάδης στο βιβλίο του για
το Άξιον Εστί που το αφιερώνει στην Κύπρο, «το Ρόδο το Αμάραντο»,
τέρατα νοθείας, βλάσφημα μέτρα, ότι μάταιο και κίβδηλο. «Είμαστε οι
πλεγματικοί δυτικοειδείς, ένοχοι πίθηκοι της Βαλκανικής των τύψεων της
Αριστεροδεξιάς». Δυστυχώς η ιστορική μας μνήμη είναι ιδιαίτερος
αδύναμη. Λησμονούμε πολύ εύκολα και πράγματα υποτίθεται
συγκλονιστικά. Τούτο οφείλεται στον ανίατο παιδικό συναισθηματισμό
μας, που μας εμποδίζει να αποσπάσουμε δημιουργικά τη σημασία από την
πραγματικότητα.

Γνωστός πολιτικός του 1992 είχε επισημάνει πως αν κλείδωνε το
Μακεδονικό, με την ονομασία Νέα Μακεδονία, σε λίγα χρόνια κανείς δε
θα θυμόταν τίποτα. Μόνο όταν θυμάσαι είσαι ελεύθερος άνθρωπος και
κυρίαρχος στα εκφραστικά σου μέσα. Όταν δεν υπάρχει Αλήθεια, όλα
επιτρέπονται, δηλώνει ο Φρ. Νίτσε. Όταν δεν υπάρχει αιδώς, δεν υπάρχουν

όρια, συνεπώς έλεγαν οι Αρχαίοι, όλα επιτρέπονται κι όπου δεν υπάρχει Θεός, έγραφε ο Ντοστογιέφσκι, όλα επιτρέπονται. Δεκαετίες τώρα ζούμε τον γλωσσικό μας αφελληνισμό. Σύσσωμη η Βουλή των Ελλήνων αποφάσισε την εύκολη λύση να διδάσκονται οι αρχαίες κλασσικές σε μεταφράσεις αφήνοντας στο περιθώριο τη μισή μας Εθνική γλώσσα. Τόσο δύσκολο θα ήταν μια αναμόρφωση της διδασκαλίας των Αρχαίων Ελληνικών; Τα αρχαία Ελληνικά δεν είναι νεκρή γλώσσα, όπως τα λατινικά. Τα Ελληνικά δεν είναι οποιαδήποτε γλώσσα, είναι η γλώσσα μοναδικών κειμένων για την ανθρωπότητα, είναι η μήτρα του σύγχρονου δυτικού πολιτισμού και επομένως το σημείο που μπορούμε να τη συναντήσουμε, καμία επέλαση αγγλόφωνης αναγκαιότητας δεν μπορεί να σβήσει από το γλωσσικό χάρτη την Ελληνική γλώσσα. Μπορεί η πρακτική διάσταση, τα υλικά ζητήματα φαινομενικά να μετατρέπουν τη γλώσσα ως μέσον επικοινωνίας και μετάδοσης πληροφοριών και η μετάλλαξη αυτή να ρηχαίνει την εκφραστική δύναμη του προφορικού λόγου. Εξάλλου η γλώσσα προσαρμόζεται σε γλωσσικές ανάγκες.

3

Η καταστροφή της γλώσσας και το ξεθεμελίωμα του προφορικού λόγου, άρχισε πριν πολλές δεκαετίες. Στο βιβλίο μου «η Γλώσσα της Αλλαγής» που κυκλοφόρησε από την Εστία το 1983 με πρόλογο του Πρύτανη της δημοσιογραφίας και Καθηγητή Θανάση Κενελλόπουλου. Ο κίνδυνος μιας γλωσσικής τερατογέννησης ήταν από τότε ορατός. Η δήθεν λαϊκή γλώσσα, η γλώσσα εξουσίας, φροντίζει να υπογραμμίζει πως εξουσιαστές και εξουσιαζόμενοι είναι το ίδιο «Τάδε έφη Μανώλης Γλέζος» στο βιβλίο του «η Αλλοτρίωση της Γλώσσας» το 1979. Ο Ρολάν Μπαρτ, ο Χερμπερτ Μαρκούζε, ο Νόαμ Τσόμσκι, ο Κορνήλιος Καστοριάδης, ο Β. Κλέμπερερ, ο Στέλιος Ράμφος, ο Γ. Καλιόρης και άλλοι έγραψαν πως οι λέξεις μπορούν να χάσουν το ανθρώπινο νόημα τους κάτω από την πίεση της

δημαγωγίας, της ψευδολογίας και της πολιτικής πνευματοκτόνου ανευθυνότητας που φέρει το όνομα ΑΣΥΔΟΣΙΑ.

4

Ο ναζισμός άντλησε από τη γλώσσα ακριβώς αυτά που χρειαζόταν για να δώσει έκφραση στην αγριάδα του και να γκρεμίσει τη Δημοκρατία.

Κι όμως ο γερμανικός λαός παρ' όλη την παιδεία του ανταποκρίθηκε σαν μαζική ηχώ στα μουγκρίσματα αυτών των ανθρώπων, μια ηχώ από εκατομμύρια φωνές και εκατομμύρια μπότες που χτυπούσαν τη γη. Η ζημιά στην γερμανική γλώσσα έγινε. Η Γερμανία μεγαλούργησε και ηγείται σήμερα της Ευρώπης. Την γλώσσα όμως του Ρίλκε και του Τόμας Μανν την έχασε για πάντα μέσα στη λαίλαπα του ναζισμού.

Η Ελληνική γλώσσα κινδυνεύει από την χαοτική ασυδοσία των εντύπων και του ηλεκτρονικού λόγου. Διανύουμε περίοδο κοινωνικής αποσύνθεσης, κυνισμού και γενικευμένου αμοραλισμού. Όλα κατατείνουν στην τάση του καθοδικού εξισωτισμού.

5

Μέγα το ενδιαφέρον για την οπτική της κλειδαρότρυπας για την προσωπική ζωή των επωνύμων. Η αισχοθήης σπερμολογία και τα κουτσομπολιά παίρνουν και δίνουν. Καθιερώθηκε πλέον στα κανάλια η επιβράβευση του υβριστικού θράσους, γιατί πουλάνε τηλεθέαση. Η αφόρητης γελοιότητας ευτελολογία λουστραρισμένη με λαϊκό τσαμπουκά και μαγκιά, τα λέει όλα «δήθεν σταράτα και άνευ συμπλεγμάτων», διαμορφώνει γλώσσα λαϊκότροπη ψευτοεπαναστατική, μανιέρα δήθεν στυλιστική που κερδίζει τη μάχη των δημοσκοπήσεων.

Η ελευθεροτυπία και η ελευθεροστομία ζωογονούν δημοκρατία και πνευματικό πολιτισμό, με τη σάτιρα την παρωδία, τον θεατρικό προφορικό λόγο, με θεμιτούς εντυπωσιασμούς και γλωσσική εγκράτεια.

Υπονομεύουν αντιθέτως τη δημοκρατία και τα δύο, όταν καταλαμβάνονται από ανεξέλεγκτη αθυρογλωσσία και ασυγκράτητη αμετροέπεια. Υπάρχει η δημοσιογραφία της ξεφτίλας, όπου η δράση του Ρουβικώνα και η άδεια των τρομοκρατών μεταδίδεται με ηρωικά στοιχεία και υπάρχει η αξιόπιστη δημοσιογραφία που μεταδίδει και περιγράφει το γεγονός ως έχει, δίχως αβανταδόρικούς σχολιασμούς.

6

Η αναχαίτηση της ασυδοσίας δεν καθαιρεί την ελευθερία της έκφρασης αλλά την καθαίρει από νοσήματα παρασιτικά που την παραμορφώνουν. Η βολικότητα της πρόχειρης βωμολοχίας και συκοφαντίας, η ευκολία της ρετσινιάς, η χαρά της τηλεθέασης, η μακάβρια συχνά συνταρακτικοθηρία παρασύρει και έμπειρους δημοσιογράφους.

Το πρόστιμο από το ΕΣΡ, η παρέμβαση της ΕΣΗΕΑ, η ποινική δίωξη δελύνει το πρόβλημα. Το αυτοάνοσο της ασυδοσίας στα ΜΜΕ δεν αντιμετωπίζεται με ασπιρίνες. Θέλει δουλειά, χρόνο, πολιτική ηγεσία με καθαρό λόγο, ήθος και ανιδιοτέλεια. Η γλώσσα είναι η πατρίδα μας. Όλοι στο ίδιο σπίτι κατοικούμε, αν μας ξεσπιτώσουν, θα είμαστε υπαίτιοι και αποκλειστικά υπεύθυνοι για το μέγεθος της συμφοράς.

Αντίρροπα πρότυπα, τηλεοπτικά αντισώματα αδυνατούν να προσφέρουν ακόμα και τα κρατικά κανάλια. Το δημοκρατικό απαράδεκτο μαύρο του 2013 ήταν μια καλή ευκαιρία να αναστηθεί το κρατικό κανάλι και να χτίσει άλλο πρόσωπο. Να ετοιμαστεί για τη νέα εποχή, την εισβολή του internet και της οικουμενικής τεχνοαγγλικής.

Η παγκοσμιοποίηση, η κοσμοαγορά, η κοσμοοικονομία, το internet, το Microsoft και το Facebook έχουν δυσάρεστες, ισοπεδωτικές συνέπειες στις εθνικές γλώσσες. Οι κίνδυνοι είναι υπαρκτοί και για την τρισχιλιετή διαχρονιά της ελληνικής γλώσσας. Η παγκοσμιοποίηση μιλά αγγλικά broken English, φτωχά αγγλικά αλλά αγγλικά. Αλλά και η αγγλοφωνία νοθεύεται από μια άλλη υπερκείμενη γλώσσα της εικονογραφημένης πληροφορικής. Ο καθηγητής Κώνσταντίνος Τσουκαλάς προ δεκαπενταετίας σημείωνε πως εφεξής όλο και περισσότερο η καθημερινή χρηστική λειτουργικότητα της μητρικής γλώσσας οφείλει να συμπληρώνεται και να υποστηρίζεται από την αγγλοφωνία.

Μελλοντολόγοι και καταστροφολόγοι βλέπουν πως οι εθνικές γλώσσες θα εξαφανιστούν ακόμα και ένδοξες γλώσσες όπως η Ελληνική και τα Λατινικά θα δυσκολευτούν να επιβιώσουν. Τολμώ να πω πως η πρόβλεψη αυτή είναι πρόγνωση πανικού και απελπισίας. Η Ελληνική γλώσσα ποτέ δεν πεθαίνει και ξανά προς τη δόξα τραβά. Ωστόσο σήμερα δε ζούμε μέρες Βυζαντίου. Στην πατρίδα μας σήμερα ο τουρισμός ομιλεί αγγλικά, το ίδιο η ναυτιλία, η μόδα, ο αθλητισμός, η τεχνολογία και σε μεγάλο βαθμό η επιστήμη.

Οι γλώσσες αλλάζουν ριζικά όταν οι άνθρωποι που τις χρησιμοποιούν, οι ομιλητές, ολόκληρες κοινωνίες αλλάζουν. Οι γλώσσες κινδυνεύουν όταν δεν ενεργοποιούνται από τους θεσμούς και παθητικά ακολουθούν τα γεγονότα.

Η γλώσσα πεθαίνει όταν δεν παράγει έννοιες και δεν ανανεώνεται. Η αξιολόγηση των πανεπιστημιακών ερευνών και των επιστημόνων βασίζεται σήμερα στις ετεροαναφορές (citation). Ο επιστήμονας κρίνεται και προωθείται σε ανώτερες ακαδημαϊκές βαθμίδες, βάσει των

δημοσιεύσεων που έχει κάνει στα αγγλικά σε περιοδικά, μελέτες επιστημονικής εμβέλειας (impact factor), οι δημοσιεύεις εργασιών στα ελληνικά, ιταλικά, γερμανικά λίγο μετράνε. Μετράει, οι επιστήμονες να έχουν αναγνωρισιμότητα του έργου τους που επιτυγχάνεται πλέον μόνο με την αγγλική γλώσσα.

Το Ίδρυμα ερευνών μπορεί να ασχοληθεί με τη στήριξη και την ανανέωση της ελληνικής γλώσσας. Πρωτίστως οφείλουν να κινητοποιηθούν τα ΜΜΕ, το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού. Η Αρχαιολογία είναι μια διεθνής ελληνική γλώσσα. Τα Ελγίνεια μαρτυρούν παγκοσμίως το θαύμα του Παρθενώνα και τη γλώσσα του Θουκυδίδη.

8

Με τον Ελύτη άρχισα με τον Ελύτη θα τελειώσω, με τον ποιητή που αναδιατάσσει το γλωσσικό σύμπαν. «Κάθε λέξη κι από ένα χελιδόνι για να σου φέρει την άνοιξη μέσα στο θέρος» γράφει ο Ελύτης. «Αυτός ο κόσμος δε θα αλλάξει ποτέ» έλεγε ο Μάνος Χατζηδάκης αλλά και αυτή η γλώσσα η ποιητική δε θα χαθεί ποτέ!